

"Sahabelerin aklen olan adaletleri bu sırdan neşet eder..." Sahabelerin adil olmasını nasıl anlayabiliriz? Bazı sahabelerin günah işlemeleri adalete ters düşmez mi? Sahabelerin adil olmasının ispatını nasıl yapıyor Üstad?

"İşte, ehl-i izzet ve tefahur olan kavm-i Arabın tabiatlarındaki meylü'r-râic saikasıyla müsabaka ederek, o kâsid kizbi terk edip ve râic sıdk ile tecemmül ederek adaletlerini âleme kabul ettirmişlerdir. İşte Sahabelerin aklen olan adaletleri bu sırdan neşet eder."(1)

Arapların tabiatında doğruluk ve adalet bir cevher olarak vardı, ama küfür ve inkar bu cevheri bastırıp örtüyordu. Hz. Muhammed (asv) Efendimiz getirdiği İslam nuru ile bu yalancı ve suni örtüyü kaldırdı. Onların tabiatında kuvve olarak bulunan sıdk ve adaleti fiiliyata çevirerek, onları insanlık tarihinin en mümtaz seviyesine çıkardı.

Sıdk, burada iman ve İslam'ı, iman ve İslam ise bütün güzellik ve mükemmellikleri temsil ediyor. Bütün güzellik ve mükemmellikler ise Peygamber Efendimiz (asv) ile kana ve kemiğe bürünmüş insanların içinde şöhret bulmuştur. Yani bütün güzellik ve mükemmellikleri hayata geçirip insanların önünde canlı bir levha haline dönüştüren en büyük rehber en azim bir model Peygamber Efendimiz (asv) olmuş.

Bu model ve rehberi en iyi gören ve en güzel bir şekilde gözlemleyip ve en derin bir şekilde idrak ederek onu hayatına geçirenler sahabeler olmuşlar. Yani Asr-ı saadet manevi bir pazar, bu pazarın en gözde ve en parlak metası ise Peygamber Efendimizin (asv) sıdkı ve ahlakıdır.

Güzellikleri ve mükemmellikleri soyut bir şekilde düşünmek ile canlı bir örneğini görmek arasında çok fark var. Peygamber Efendimiz (asv) ve onun dönemi, güzellik ve mükemmelliklerin canlı taze ve tesirli bir örneğidir. Hiçbir hatip, filozof, evliya ya da alim bu canlı örnek gibi insanlar üzerinde etki kurumaz. Sahabenin adalete ve sıdka düşkünlüğünün ve insanlar içindeki üstünlüğünün bir sırrı da bu noktadır.

Ebu Cehil gibi yalancı ve alçaklar kizb ve inkarı, Hz. Peygamber Efendimiz (asv) ise sıdk ve imanı temsil ediyor. Bu iki model Arapları kizp ve sıdk arasında bir müsabakaya sevk ediyor, onların tabiatındaki cevher elbette onları sıdka yönlendiriyor.

Sahabeler genelde ne kadar mübarek ve faziletli de olsalar, onlar da insan oldukları için bazı kusur ve hatalara düşebiliyorlar. Ama Allah onların kusur ve hatalarını peşinen affettiğini kitabında açık bir dil deklare etmiştir.

Yani sahabenin sıdkı ve adil olması günah işlemesi ile çelişen bir durum değildir. İnsanın fıtrata gereği bazı kusur ve günahlara düşmesi insanı bütünü ile değersizleştirmez. Yani sahabeler masum denilmiyor, dine kaynaklık etme ve dini konulardaki dürüstlükleri açısından ehli adalet ve ehli mevsuk deniliyor. İkisini karıştırmamak gerekir. İslam için canından, malından geçen sahabenin, İslam adına yalan konuşup onun tahrifine göz yumması mümkün değildir, denilmek isteniyor.

Sahabenin nazarında dünya ve siyaset hesapları değil, Allah'ın rızası hakimdi. Hayatını İslam uğruna harcamış ve gerektiğinde gözünü oka uzatmış insanlardan bahsederken dikkat edilmelidir. Sahabeler o makama varabilmek için çok ciddi merhale ve imtihanlardan geçmişlerdir. Bizim hastalıklı nazarımız genelde ücreti ve neticeyi görür, onun berisindeki hizmet ve gayreti görmez.

Ehl-i sünnet tüm sahabenin adil ve güvenilir ve ümmetin en hayırlıları oldukları konusunda görüş birliğindedir. Birçok Sünnî alim bu inancı ifade etmiştir. Bunlardan bazıları:

- İbn-i Hacer el-Eskalani, *El-Isabet fi Temyiz el-Sahabe*, (Kahire), I/17-22.

- İbn-i Ebi Hatim er-Razi, *El-Cerh vel-Ta'dil*, (Hayderabad), I/7-9.

- İbn-i Esir, *Usd el-Ğaba fi Marifet ul-Sahabe*, I/2-3.

Yukarıda da kısaca değindiğimiz gibi, sahabeler güzel ile çirkin, iyi ile kötü, iman ile küfür, yüksek ile alçak, doğruluk ile yalan arasındaki farkı en iyi gören ve en şiddetli bir şekilde yaşayan insanlardır. Aynı zamanda Peygamberimizin (asv) eşsiz ve yüksek sohbeti ile terbiye olmuşlar.

Zira sayılan müspet sıfatları, canlı ve en mükemmel bir şekilde üzerinde gösteren zattan, yani Hz. Peygamber (asv)'den ders alıyorlar. Yani Peygamber Efendimiz (asv) iman, iyiliği, güzelliği, ahlakı, doğruluğu, hiç kimsenin gösteremeyeceği bir üstünlükte üzerinde gösterdiği için, sahabeler bu sıfatlara meftun ve müptela olmuşlar ve onu taklit ve tatbik için canlarından ve mallarından dahi vazgeçecek bir vaziyete gelmişlerdir.

Menfi sıfatların da bütün derinliğini ve çirkinliğini cahiliye döneminde gördükleri için, bu sıfatlara karşı fıtratlarında bir nefret ve kaçınma hissiyatı oluşmuştur. Yani her iki yönde de mükemmel bir hisse ve ders alıyorlar.

Sahabeler, yalana ve çirkin işlere asla tenezzül etmeyecek derecede yüksek ve erişilmez bir ahlaka ve mizaca ulaşmışlardır. Bu yüzden bütün alimler sahabeler için "**ehli adalet**" demişlerdir, yani asla ve kata yalan söylemeyecekleri hususunda fikir birliği etmişlerdir. Onun için sahabenin din hususundaki kaynaklıkları ve delil oluşları kati ve şüpheden varestedir.

Tabiin uleması bu hususları bizzat gördükleri için bir, iki, üç sahabeden bir şey aldıkları zaman, gidip dördüncü beşinci bir sahabeye o şeyi tasdik ettirmeyi gerekli görmezlerdi. Ya da iki üç şahitle yetinirlerdi. Çünkü iki, üç, dört şahit dini açıdan asgari sınırdır. Yerine göre hukukta da iki, üç, dört, şahit esas alınmaktadır.⁷

(1) bk. [Muhakemat, Üçüncü Makale \(Unsur'u-l Akide\), Mukaddeme.](#)